

Վերաբաժնաւ գլխաւորները Սպանիոյցիներուն, որոնց մէկը կուգարկոր Քաթալոնիայէն մէկաւնաւ Առաջնայէն, մէկ տեղ խօսք դրին վաղեւու համար Վալէնցային մէջ եղած զորացը վրայ ետեւի կողմէն : Երօջսը 3 հազար հոգիով անցաւ Էպրօ գետին աջ կողմը մէկ քանի հոնտեղը դառնալով սալերով, ու կը պատրաստուէր տա հա ուրիշ զօրքեր ձախ կողմը Երօջսին քովը անցնելու համար : Իսկ Վերաբաժնաւնաւ 3 հազար հոգիով միացաւ ասոր հետ Օրթային ճամբաներուն մէջ :

Մարտի 30-ին գիշերը Պրիտանուլթ զօրապետը 11 երդ գունդին, որ կը հրամայէր աս Մօրա ամրոցին մէջը, իմացաւ Թէ Քաթալոնիացի ապստամբները սկիտոր անցնին գետէն աստիս ՝ բայց անտեղը ուրիշ պահապան զօրք չունէր բաց ի 50 կուսակցիներ ըստմաներէն : աս զօրապետը ասանկ քիչ զօրք ունենալով իրեն քովը, առանց վախնալու սիրտ ըրաւ ու ընտրեց այսչափ զօրքէն 20 հոգի հանգերձ իրեն տեղակալովը ու դնաց Թշնամիին գէմ Թող չկալու համար գետին ձախ կողմը անցնելու, բայց երբոր հասաւ հոս տեսաւ որ անցերէն 3 կամ 4 հազարի չափ : աս Ֆրանսիացիները բաշտաւ Թշնամիին զօրաց ոչինչ բանմընէր, բայց իրենց սիրտը ու կըտրիճուէր թաւահան եղաւ Թշնամիին շատ վնասներ հասցնել : գետին մէջը ընկողմեցին պարփուէին երկու լոստ լցուն վրան մարգով : ասոնք եւ չեբաշտեցան Թշնամիներէն, մինչեւ որ ջրսպանեցին ասոնցմէ 20 հոգիի չափ որ պատերէն ղերէնք չորս կողմէն :

Մարտի 31-ին Սպանիոյցիները կարծեցին Թէ հէմէն տիրեցին աս Մօրա ամրոցին, ու կըստանէին որ ներսի եղօնները դաշնադրուէ ուղեհան ընել բերդը սկստելու համար : բայց ներսիները կըտրիճուէր ասպափ քիչ հոգիով ուղեցին մինչեւ վերջը պատերազմիլ : Աս անյուսալի բանը երբոր իմացաւ Երօջս, չուտմը սկսաւ բերդին տակը լաւ՝ բանալ տալ իրեք օր ջանացին ամմէն կարելի կերպով բերդին մէջ եղօնները խափանել աս դորձքն, ու կըրակ կընէին լաւ՝ բացօղնեցուն վրայ, ու Թըրջաց յարգրուէն սամաններուն վրայ, որ գըրված էր լաւէն բերանը ուզ գի մէկ կըրակ մը չերթայ մէջը, բայց ամմէն ջանքը վայրադար էլաւ :

Զորորդ օրը մէյմընալ փորձեցին նորէն, աստիկ կըրակ ընելով բանօղնեցուն վրայ, յանկարծակի մէյմընալ բռնկեցաւ յարդը, բոլոր այրեցաւ հոնտեղը շինած բաներին լաւէն համար : Լաղըմ բացօղնեցուն կէսը մեռան դետին տակը կէսնալ սաստիկ վերաւորվեցան :

Աս միջոցիս մէջ մէկ գունդմը 3500 հոգիով որ կուգային Առաջնայէն Աւրուֆէնային Տուբային հրամանովը Վերաբաժնային ետեւէն ինկած, հասան Պալգէս : Այսչափ զօրաց մօտենալը ետ քէց ապստամբները ամրոցին դիմացէն մինչեւ Քալանա, ու բռնադատեց Թշնամիները Էպրօ գետին անդիլ կողմը անցնիլ նորէն, և այսպէս խալըսեցաւ բոլորովին Մօրային ամրոցը :

Աւրուֆէնային Տուգան շատ կըգովէ աս Պրիտանուլթ զօրապետին կըտրիճուէր ու ջանքը, նմանացէս կըգովէ Մալլարտ Կուսակցիներուն զօրսպետը : Բըլամմէնը շատ ասոնցմէ կըգովէ Կուսակցաւ երկդ տեղակալը, որ իրեք տեղէն վերաւորված ըլլալով, ու առանց նայելու իրեն ցաւը առանց դեղմը ընելու իրեն վերքերուն, աստիս անգին կըվաղէր, սիրտ տալու ու օրինակ ըլլալու կըտրիճուէ Կուսակցիներուն : ասոր մէկ ձեւքը կըտրվեցաւ առած վերքին պատճառովը : (Մ ճիկտոն) :

Աս դորձքերէս վերջը Աւրուֆէնային Տուգան ըրաւ նորէն մէկ մեծ յաղթութիւն մը Սպանիոյ ինկիլիզներուն դէմ որոնց հրամայօր Ճէնէնալին անունը էր Լօստ Մուրայի : Աս Ճէնէնալը շատոնցմէ պերի կըստանարկոր յարձակելու իւրիւր ընելու Վալէնցային վրայ, վասն զի շատ օղնութիւններ կընդունէր կոր Սեղիլայէն, ու աստիկ անգիէն :

Աս Տուգան Ապրիլի 11-ին վերջապէս որոյնց որ ինքը քան զանոնք առաջ զարնը վի, և աս պատճառաւ ճամբայ էլաւ ու ամենայն արագութեւ ճամբան ընելով դնաց Ֆուէնգէին վրայ, ու զարնվեցաւ մէկ կողմէն Էլլիօյին գունդին հետ : աս գունդը որ կար 6 հազար հոգիի չափ շատ դէմ դըրաւ աս Ճէնէնալին, բայց վերջապէս ցրուէր ու փախաւ, 900 հոգի գերի բռնելով ասոնցմէ : Երթեսի օրը գնաց Վիլլենային ու Քասթալային վրայ : ճակատեցաւ Թշնամիին գէմ կըտրիճուէր, ու մէկ

սապ

սաստիկ պատերազմը ընելէն ետեւ բռնեց 2 հազար գերի. աս գերիներուն մէջը կար 1100 հոգի Մալակա ըսված գունդին ղին ուորներէն՝ որ էր էն գեղեցիկ ու կըտրիճ զօրքը Սպանիոցիներուն:

Բոլոր աս պատերազմներուն մէջը բըռնվող գերիներուն թիւը է 3 հազար ղին նուոր, մէկ Ճէնէնալ, 2 դրօշակ ու շատ կտոր ալ ինկիլիզի թօփեր:

Աս խաղարը է մասնաւորներու թուղթերէ, եկած Գաղէթային մէջ կըդընենք ստոյգ խաղարը՝ Տէրութե հրատարակածին կօրէ:

(Օրաբ. Կայսեր:)

Փ Ր Ա Ն Ս Ա.

Փաբէլ. 3 Մայիս:

Կայսրուհին՝ որ է հիմակվան կառավարը Փրանսային, առաւ աս հետեւեալ խաղար ները ապրիլի 28 ին:

Նաբօլէօն կայսեր բանակը ապրիլի 28 ին կըկենար Նաուսպուռնի: Մօսքայի Բրինչիքէին գունդը անցաւ Սաալէ գետը: Սօ համ Ճէնէնալը զարկաւ մէկ առաջապահ գունդը Մոսկովներու որ կըբաղկանար 2 հազար հոգիէ, ու դէմ կըդընէին երբոր Փրանսիները կանցնէինկոր Սաալէ գետը: Ամսուս 24 ին Ճէնէնալ Մէսսաօսիանը դնաց Վէլլէին վրայ, ու հանտեղ զարկաւ ու ցրոնեց մէկ Մոսկովի ինքնակամ ղինուորներու գունդը որ կըբաղկանար 4 հազար հոգիէ, և էր ասոնց հրամայօղը Բէրնիքէ Ճէնէնալը. աս գունդին բոլոր հետեւակները ցրոնեց, առաւ մէկ կտորը ասոնց պաշարներուն ու թօփերուն, ու ասոնց ետեւէն ինկաւ մինչև Լյուսնէպուռնի:

(Մօսկովներ:)

Թահօն Բերէին գլխաւորը որ անխաղար էղաւ Մոսկովներուն իշխէ աս հետեւեալ թուղթը Իդալիայի Փախարային:

Թահօն. 17 Ապրիլի 1813:

Ո՛վ տեր պարտական եմ համար տալու Բուզին Աբբայական Տէրութեդ ինչ որ պատահեցաւ աս տեղը: Աս Թահօնին բերդը անձնատուր եղաւ Մոսկովներուն՝ որոնց Ճէնէնալին անուշը էր Պաբլէալ թու.

լիկ, վասն ղի թնամիները շատ նեղը խօթեցին զմեզ պատերազմելով, և մեր զօրքերը անոր ներհակ ամմէնը պառկած էին հիւանդութե, անորհամար ակալացներ բերդին զօրութիւնալ: Մոսկովի զօրքը սաստիկ զարնովէն ետեւ Տիպով բերդին հետ որ է ձախ կողմը Վիսթօլա գետին, ամսուս 5, 6, 7, ու 8 ին, քաղց մեր բերդին գիմացը ամսուս 8 ին գիշերը պատնէշ մը մէկէն մը ու աս պատնէշին ետեւէն ըսիլը սան շինել ամրոց մը. ամսուս 18 ին առաւօտը տեսնովեցաւ որ լըմնցերէ աս ամրոցը 200 կանգուն արշէ բերդէն հեռու: Աս բաներս երբոր կըլլային էս հիւ մէկ կերպով մը չէի կրնար արգելել, վն ղի բաւական զօրք չունէի, ու յոյս մընալ չիկար որ մէկ տեղէն ինծի այսպիսի նեղութե ատենը համներ օգնութի, անոր համար էս ալ որոշեցի որ դաշնագրութի ընեմ Մոսկովներուն հետ՝ տալու համար աս բերդը, և մենք մեր պատուովը դառնալու Նէմյէն տան. բայց աս դաշնագրով թէ քանի որ աս պատերազմը կըտեւ չիկրնանք պատերազմ ընել Մոսկովներուն ու իրեն դաշնակիցներուն դէմ:

Յետ ըլլալու ամմէն կարելի ջանքերը պաշտպանելու համար աս բերդը, ու կըռվէն ետեւ 6 օր շարունակ դուրսի թնամիներուն հետ մեր թօփիները, յոյս մը չիմաց ամմէնին պաշտպանելու զբերդը քիչ մը ժամանակ ալ, և խիստ վտանգի մէջ էր որ Մոսկովները մանային պատերազմի զօրով վասն ղի գիմացի զօրքը վնասով լուսնայ, ամմէն կողմանց բերդին մէջը կըբնային մանալ Մոսկովները. երբոր աս աստիճանը հասաւնէ բանը, մտածեցի որ վերջացընեմ ալ պատերազմել թնամիին հետ՝ ապահովութե համար աս բերդին մէջ եղած պահապան գունդին, ինչպէս որ ալ ղիս յորդորեցին ղինուորական ճարտարապետութեան, ու թօփիներուն ղլլաւոր ները:

Բերդին մէջը կայ հիմայ 877 հոգի հիւանդ, հիւանդութե պատճառաւ 600 հոգիէն աւելի մեռաւ հոս, հիմայ բերդէն պիտոր ելան 135 օֆիցիալ ու 1673 ալ ղինուոր, վաղը ճամբայ կըլլայ աս գունդը Պալիէնա երթալու համար Բօշնանիային ճամբայէն որ է սահմանակից Պալիէնայի: Խնդրեմ Տէրութեհէնդ որ յայտնեալ Բու.

Քու կամբը թէ ինչ կը հրամայես զօրաց զբայ, որպէս զի անոր կէօրէ զօրքնալ շարժի երբոր կը հասնի Ֆրանսըղին պատերազմօղ զօրաց բանակը, և կի իրեն օգնականներուն սահմանը:

Ճառայ քոյ ևն ևն:

Հասարակեալ. Գլխաւոր Ճէնէրալ Թհօրնի Պարօն Մալքեիլա:

Պաշտարաններէր՝ որ ըբա՝ Քրանսըղին Ճէնէրալ Մակովին հեք Թհօրնի Բերդէն Դորսէլաւ համար:

Թիպէտեալ Մակովիններուն գործքերը շատ յաջող գնացին աս բերդին գիմացը, ու բերդը մեծ մեծ փնտներ քաշեց թշնամիին կըրակէն այնպէս՝ որ ալ յոյս չիմնաց ներսի զինուորներուն պաշտպանելու համար բերդը, բայց Պարբլաի Թօլլի Մոնկովին Ճէնէրալը որ պաշարերէր աս բերդը, անխառն ընելով Ֆրանսըղին զօրութի՝ յանձն առաւ ու ըրաւ աս հետեւեղ գաշնագրութիները:

1. Ազրիլի 18 ին առաւօտեան սահամը 10 ին Ֆրանսըղին զօրաց գունդը ամմէն ղէնքերը Բէրսիսան գընեն, ու ելան քաղքէն դուրս ան գունէն՝ որ կը կողմի Բուլմ:

2. Ճէնէրալները ու օֆֆիշիալները սրահն իրենց սուրերնին:

3. Ամմէն Ճէնէրալները, օֆֆիշիալները, ու ուրիշ պաշտօնատէրները Թհօրնին առնուն հետ ամմէն իրենց կահ կարասիները:

4. Աս Ֆրանսըղին զօրաց գունդը որ կըլայ ասկից պարտաւորվի սուր չիվերցունելու Մակովին ու իրեն գաշնակիցներուն գէմ՝ քանիոր աս 1813 ին պատերազմը կը տակէնէ:

5. Որովի աս գունդին Պալլէնա երթալու համար էն կարճ ճամբան:

6. Հրամայողը Մակովին զօրաց վրայ պարտաւորվի տալու համար աս գունդին ամմէն հարկաւոր պաշարները կերակրելիս ու խոտը ան քաղաքներուն մէջ՝ ուր տեղ տիրապետերեն Մակովինները:

7. Եւթն քաղաքներուն մէջը տըրվի աս գունդին առապաներ՝ որչափ որ պէտք է իրենց կահարասիները անելու համար:

8. Լէհի օֆֆիշիալներուն ու զինուորներուն տըրվի մէկիկ մէկիկ ամմէնուն թուղթ որ երթան իւրաքանչիւրը իրենց տունը՝ պարտաւորվելով որ ամենևին սուր չիկարենան վերցընել ասկից ետեալ Մակովիններուն ու իրեն գաշնակիցներուն գէմ:

9. Հաստատվելունպէս աս գաշնագրութիները շուտիւ Մակովին զօրքը մըսնայ Թհօրնի ու տիրապետէ:

10. Երկու սահամ վերջը Մակովիններուն մոնալէն ետեալ, տիրեն քաղքի հրապարակին ֆլախէն, ու դնեն պահապան կերակրելիս ու պատերազմի պաշարներ ու մարդաներուն գիմացը:

11. Ամմէն բերդին թօփերը, ու պատերազմի պաշարները յանձնըվի Վէսսէլիթըս քին ձեռքը, որ է զօրապետ Մակովին կաշնակիցներուն թօֆֆիշիներուն:

12. Պատերազմի ձեւերը, ու ան թուղթերը որ չեն մոնաւոր անձանց, յանձնըվի կառլքովին Մակովին զինուորական ճարտարապետութի գլխաւորին:

13. Կերակրելիս ու պաշարները յանձնըվին ան օֆֆիշիալին ձեռքը՝ որնոր որով Պարբլաի Մակովին Ճէնէրալը:

14. Պարբլաի Մակովին Ճէնէրալը աս գաշնագրութիներուն ապահովութեը համար պատանդ առնի տայ իրեն կողմէն Բաղաթքան թօֆֆիշիներուն տեղակալը, ու Մառզէմօրս կայսերական հուսար ըսված ձիււոր պահապաններուն տեղակալը:

15. Ամմէն հարկաւոր հողալիք բաները ու գեղերը ըլլըվին հիւանդներուն ու վերաւորվածներուն, ու երբոր անկիւր կը բըժըղըվին՝ ի գործ դըրվի ասոնց համար 2. 3. 4. 5. 6. 7. և 8 երորդ գաշնագրութիները:

16. Գլխաւորը Թհօրնի բերդին կարող ըլլայ խրդել մէկ օֆֆիշիալը ի գալիսի Փոխարքային, որ համար տայ աս Թհօրնին անձնատուր ըլլալուն վրայ:

Հասարակեալ. Գլխաւոր Ճէնէրալ Թհօրնի Պարօն Մալքեիլա:

Աս գործքս՝ որ է պատմութի հիմակվան ատենիս, տանըհինկ օրը մէյնը կը տըրպի,
ԻՎԵՆԵՏԻԿ ԻՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ: